

AN LÓCRANN

páiréar saeóilge in aḡairó saḡa mí.

Uimh a 21 (An 4ú Srá).
Uimh a 21 (An 4ú Srá).

Deire foḡmair, 1931.

Dá pingsinn a fíaca.

Lá 'le páoruis is na tíḡte tábairne.

Seumas. Ar léiḡis an páiréar iné, a Tomás?

Tomás. Níor léiḡeas, airiú. Cao pé ndeara duit an ceist sin a cur orm?

Seumas. Nár ariḡis go bfuiltear cun na dtíḡte tábairne o'scailt arís Lá 'le páoruis. Bí an ceist dá pléide sa Dáil arbhú iné.

Tomás. Óe! Measas go raib an rud san socair fao. Ná fuil aḡt i bpeidm ceana féin cun iad do coimeádo dúnta, mar ba ceart iad a beite. Is mór an náire an t-aḡt san o'átrú. Tá súil aḡam ná riḡpear an t-aḡt nuá so.

Seumas. Da ceart ciall a beite aḡat aḡus gan beite aḡ ráiméis mar sin. Cao é an oíḡbáil o'aoimne deoé nó do a beite aḡe an lá san seacás aon lá eile sa bliam? Rud eile, ní poláir do sna daoimib go bfuil tíḡte tábairne aca a mbeata do tuilleam óm maite le eá.

Tomás. Ní aontuḡim leat i n-aon cor ná deapad sé aon oíḡbáil o'aoimne na tíḡte tábairne beite dúnta. Deirtear go ndemeann na tíḡte sin áise mór do daoimib a bionn aḡ taisteal mar is féidir lón o'faḡáil ionnta. Deirtear leis gur mór an ceataiḡe do daoimib a taḡann anso go Corcaḡ, cuir i ḡcás, cun cluide peile nó iománurdeáta o'feiscint, go mbionn ortá dul abailte gan aon rud o'ite toise gan caoi do beite aca ar é faḡáil. Aḡus, ar ndó, ní hamlaio a dearpá-sa liom-sa gur cun bío o'faḡáil a téiḡtear pé o'eim tíḡe tábairne! 'Sia do na daoimib go mbionn tíḡte tábairne aca a bionn aḡ camnt mar sin.

Seumas. Deirim leat go bfuil an fírinne aca aḡus gur mór an áise go léir a deapad sé doib sin é beite ar a ḡeumas deoé o'faḡáil i o'teannta an bío. "Ní beite bío biaḡ gan deoé!" Aḡus má's iad luét na dtíḡte tábairne a molann an biaḡ is an deoé do luét an taistil a deanam, ní bameann san ó n-a céill, dar ndó. Airiú, leḡ dom i n-aime Dé! Cao é an maite a deapad sé don tír ná do muinntir na héireann ná do naoim páoruis na tíḡte tábairne a beite dúnta?

Tomás. Ní deapad sé aon maite ná tairbe, an eá? An mar sin aḡá sé aḡat-sa? Tá fíos aḡam go léir gur las páoruis naoimta solas an cretoim anso i n-éirim aḡus go bfuil an cretoeam san aḡam inoiu aḡus go mberó go bráe, le conḡnam Dé, molaḡ go deo leis. Nár cóir do ḡac ḡeodeal an t-ól a cur ar leatcaoiḡ ar feádo lae ḡairio amáin cun ḡlóire Dé aḡus onóra naoim páoruis aḡus na héireann? Cuirfeádo san i n-úil go bfuil meas aḡam ar ár ḡeretoeam cáitilicíde, aḡus ná fuil eagla oraim a taibeáim go bfuil, aḡus pós go bfuilimio burdeá do páoruis toise ar o'eim sé cun na pásantaáta do ruḡairt as éirim.

Seumas. Ar cótlais go sám aréir?

Tomás. Do cótlais gan o'ab.

Seumas. Do ceapad aoimne nár o'eimis, maise, taréis a bfuil ráioe anois aḡat. Tá ar-o-meas aḡat ar an ḡeretoeam. Is maite an rud san; ac náe féidir an meas san aḡat air do cur i n-úil ar cuma eile seacás le scórnaḡ tírm? Cuala fear a ráo uair guró féidir leis na patoreáca do ráo ní b'fearr taréis o'iḡe nó do do beite aḡe. An oíḡ leat go raib an ceart aḡe?

Tomás. Aḡ maḡad fúm acaoi anois. Is mór an náire dúim, nuair aḡá ár rialtas féin aḡam, ná fuilimio abalta ar na dtíḡte tábairne do coimeádo dúnta; aḡus, nuair a bí Seán Durde anso, aḡ tabairt aireacáis dúim, mar o'eaḡ, do cuir luét na ḡeóilge o'fíacaib ar luét na dtíḡte tábairne a ndóirse do dúnad; mar molaḡar do sna daoimib gan dul isteaé ionnta, aḡus do leanad a ḡeomairle.

Seumas. Ní tuḡim i n-aon cor cao pé ndeara an camnt go léir i o'taob an óil. Ná demeann sé tairbe do dume cúpla deoé a beite aḡe, anois is arís?

Tomás. Deapad mé an ceist sin do freḡairt duit mar seo:

"Cascarato don anam aḡus namáio do 'Día do leḡann cuirp dá calmaeḡ ḡac ball dá o'triall,

ḡlaise Styx is aiste stilleádo brannoaríam,

Naeair nime nár b'anam tuḡ mo ceann gan ciall."

Náe fíor san, a Seumais? Ná raib an ceart aḡ an bfuile?

Seumas. Dearpá-sa go raib; ac is oíḡ liom-sa go . . .

Tomás. Seo! Slán aḡat anois. Caitfeádo beite imteaéte feasta.

Seumas. Go n-éiriḡio do bótar leat—aḡus go o'tuḡaró Dia ciall duit!

Seán Ó Caoimh,

Coláiste Oulscóile,

Corcaḡ.

Ó Cléire.

Fíle éiḡim a cuair isteaé sa tséipéal maioim Doimnaḡ, aḡus ní raib pingsin ná leat-pingsin aḡe. Dubairt an saḡart ná lamálpad isteaé é gan rud éiḡim a o'iol aḡ an ndoras. Níor o'eim an fear boeḡ aon brise maioi leis an saḡart ac iompáil ón ndoras is é féin a cáiteam i ḡceann na cruaiéde móna bí i n-aice an ḡeataiḡ. Nuair a bí an t-aḡpreann ráioe connaic an saḡart é is é 'na cótlad. Ruḡ sé ar ḡualam air is tuḡ sé crocádo do aḡus dubairt: "Eir' it surde suas as san, 'aindeiseoir!" ar seisean.

O'scailt an fear boeḡ a súile, o'féac sé ar an saḡart, aḡus dubairt:

"Ní har an aindeise is measa dúim beite síos go deo

Ac an tarcuisne do leanann i ná leḡis-feádo na m'leom;

Is má tá an t-aḡair-míac mar an eaglais níl bríḡ nár nḡno,

Is ní fearra dúim an t-aḡpreann 'ná luḡe ar an móim."

Bín an saḡart nóta púim do!
Tomás Ó Síotcáim.

Duime guró aimm Donncaó Ó héadotromáim do o'iompuiḡ leis an ministir aimsir na súipéirí. Suim aimsire 'na o'iaio san casaḡ leat-stróimse buacáil air.

"'Bfuil aon seéal inoiu aḡat, a buacáil?" arsa Donncaó.

"Tá muise," arsan t-amadán, ar seisean, "Seéal obann ar Donncaó Ó héadotromáim,

Gur múe sé an solas is gur brostuiḡ cun pianca o'faḡáil,

O'fás sé an eoáir féin ndoras aḡ Riḡ na nḡrás,

Aḡus o'iméiḡ sé ar sodar aḡ obair don o'iaḡal go bráe."

Concábar Ó Síotcáim.

TAMALL AR AN MBLASCAOD.

Is ar éigin a bí sé o'uam agam sead ná ní head a rád nuair a bí an scéal socair ag m'atair. Duail sé cúgam lá sa tSamhrad agus duhairt go mbéinn péim agus mo úripiúr ag dul go dtí an Blascaod cúpla lá na diaid sin. Bí turas gan stad i ngluaisteán go Tráig Li agam agus as san gabamar Gleann na nGealt suas agus siar ó deas isteach sa 'Dainsean. Ó'n n'Dainsean siar arís linn go dtí ná raib le feiscint agam ac sliab agus sáile agus an fíadantas ag dul i méro i gcóinnurde: Ceann Sleibe timceall annsan agus na carraigeada ag basairt anuas ar an mbótar orainn.

I gcionn cúpla nóimeat eile do leat Dún Cuinn agus na hoileán go soiléir amac rómáinn. An talamh istig agus i daihte le bailte beaga agus an Blascaod Mór amuis agus é ar nós barra glais sléibe ag éirige aníos as an uisce agus na tigte ar an otaob ba giorra dúinn de. I gcionn cúpla nóimeat eile bíomar ag an gcalaó. Bí faill síos uainn: an báisteac ag tuicim go trom agus gac don áit in ar cuireamar ar gcosa sleamain. Annsan gabamar an casán síos le duad agus annsúo tíos rómáinn éonnacamar roinnt naomós agus iad sínte ar a mbéal fúca anuas ar na crannaib. Uiteas ag filltead ó'n Aipreann agus bí scata beag fear timceall agus iad ag bailiú cúa le haigard an oileán. Do leat ar síle orainn nuair a éonnacamar asal ag sleamainú anuas an casán cúgam agus mála plúir i náirde ar a 'druim. Bí naomós amáin i bfearas agus i ag preabarnaig go mí-céadpac san uisce. Dubraetas linn veit istig agus 'deineamar san, cé gur 'doiceall linn é le heagla na 'dconn. Bí trí míle le dul agam agus an fairrge suaitte go maite. Rud eile—ní haomad ac éadae tearrta a bíonn ar éabail na naomós lasmuig agus mair sin braiteamar gur beag a bí roir sinn péim agus cóimra fliuc. Ac ní raib dul as agam feasta. Má bí scannrad orainn do brúgamur púinn i. Bí an éainnt ag 'dul amú orainn mar is ag steallad 'haedilge a bí luéc an báro in ar 'dóimceall. Dob faoa ó Corcaig agus ó luéc an 'dearla dúinn.

Pé 'deire tíar éall 'dealuigeamar isteach i ngóilín beag imeasc na gcarraigeac agus seo ar an Oileán feasta sinn. Bí sluag mór ar an bport ag féacaint anuas orainn. Táinig sahas scáta orainn rómpa ac ar aigard linn suas cúa agus do páiltigead rómáinn go rial. Taisbeanaó ar lóisóin dúinn annsan agus o'mteigeamar i n-a éreó. Ní raib sráto ná bótar le feiscint ac casáin ag zabáil mar so is mar súo. Duailtead bean nó sean-ouine cúgam gac re gcéim ag cur páilte rómáinn. Sroiseamar an tíg. Da gearr go radamar go seascair cois na teine agus ceisteanna dá gcaiteam cúgam go tuig, ac bí riheas béil agus cluaise orainn, agus níor labramur puinn ar dtúis. Annsan iseadó tuigeamar cad é a luigead is piú an 'dearla ar an mBlascaod agus 'deineamar rud nár 'deineamar riamh éana, sé sin, dul i muigim na 'haedilge amáin. Agus bí sé ana éruard orainn geallam-se 'duic, cé gur éabruig muinntir an tíge linn. Ní

faoa, ám, go raib ar 'dteanga ag bogad cun na 'haedilge a bí istig ionnainn a labairt agus ar gcorde ag bogad cun an Blascaod Mór mar an gceana.

Dubraetas linn go mbeadó rinnce i dtig éigin an oirde sin. Cuamar in doimpeact leis na cailíní ó'n dtig seo agam-ne. Bí an tig lán go barra. Ar 'dul isteach dúinn 'do rit bean an tíge cúgam ag cur píor-páilte rómáinn. Bí gac doimne ag tráct éarainn agus ag cur na súl trinn. Ac an rinnce—bí puinneam ceart ann o'aim'oeoin truíme na mbrós a bí fúca, puinneam ná feictear corde agam sa gailloact. 'Deirólin acu mar céol agus garsúin ós ag seinnt. Cuirpead sé doibneas ar 'do éroirde veit ag éisteact leis.

Bí saharc ós ar laeteanta saoire ann an t-am céana agus léigead sé an t-Aipreann gac maoin sa scoil. 'Doro aige mar élar alórac. Ní hiao na 'daime pásta amáin a téigead ann ac na leanbaí leis, leanbaí ná raib ag an Aipreann riamh roimis sin. Níl don tséipéal ná saharc ar an Oileán agus mar sin ní hortá atá an milleán. Bíonn Aipreann agus faoisóin aige saharc ó Dún Cuinn ann uair sa bliam.

Caitimís an lá ag féacaint an Oileán, ag súgrad, nó ag camnt le sean-daime. Taréis breicpeasta maite 'do cur isteach, téigimís go dtí an Tráig Bán. Bíod spórt agam leis na paistí ann,—ag cur ceisteanna ortá, ag camnt is ag caidreáil. 'B'ait liom a ngliocas agus a n'haedilg. Iad go léir cosnócuigte ag rit isteach is amac san uisce. Na tonnta ag brisead i gcóinnurde ar an 'dtráig le búirteac érom. Siar arís a gabaimís agus radarc maite agam ar beag-luis amuis. Téigimís tamall eile leis cun go mbíod radarc agam ar an bpairrge móir ag sínead uainn amac. 'Dob doibinn an áit i síúo nuair ba lároir i an uain! Na tonnta ag scuabáó úrlár na gcuas aníos agus ag borradó cúgam le fuadár fraochmar agus dá scaipead i scuabán bán san aer anáirde. 'D'ólaimís aer úr polláin cóim maite le radarc na pairrge agus o'fillimís le ponn cun 'dinnéir maite.

Um éráchnóna arís téigimís ag spais-teóireact siar go léir an enoc. Piú casáin na gcaoraé péim, 'do gabaimís é. Níl ac rian caoraé ann cun seasaim air agus tá pána píde slac o'féar lom sleamain síos uair go bruaé na haille. Níl bótar ar bit i n-aon áit ar na enocáib ac féar agus fraoc agus pot-casán. Bíod sé gaóimhar fiadain tuas ann, i gcóinnurde, go mórmór um éráchnóna. Ac nuair a bíod an grian ag dul pé bíod an radarc go h-álumh, geal-gorm na spéire agus olúé-gorm na pairrge ag bualaó le céile, méaspá. Radarc eile agus a doibneas péim ag baint leis, mar atá, pot-asal ag éalóó leis abailte ar a sócract le luige na gréine pé ualac móna agus fear nó bean ma diaid amiar go sásta.

Ag síor-súgrad ar an 'dtráig nó ag tarrac gaimme le haigard úrláir na cistimeac a bíonn na ruadái beaga ann. Ní bíonn bróga ná stocái ortá—gearraicilí ná garsúin 'dóib. Bíonn saogal bog ag na cailíní leis—an méro ná fuil glanta amac go h-Americce 'dóib agus ag na buacailí óga mar bío ró-mór 'do'n scoil agus ró lag 'do'n rámardeact. Bío na mná i bpeigil an tíge nó ag tarrac móna. Nuair a bíonn an pairrge ciúim téigeann na píor amac

ag iascaireact. 'Bead maireactaint maite aca ar an iasc dá mbead don luac maite air, nó dá mbead báro mór aca leis an iasc a breit ar an margad agus gan veit ag síil le báro franneac a teact cúa pé mar a bío.—Dála an scéil, tátar ag tráct ar báro a éabairt 'dóib. Tá síil agam ná tárlócaró pé mar a tárluig éana. Mar a duhairt sean-ouine linn lá—"fuair na potái bás: fuair an bó bás—fuair gac don scéal 'dóib bás."

Tá paiste beag talman ag gac líon-tige ann agus sa 'dorc-aimsir bío na píor ag saotrú, nó ag doaireact ar na enuic. Tá bó agus caoirig agá b'furmór, na caoirig ag mteact leat-fiadain i b'fao tíar. Siar na píor is mó a 'deineann an siopa-'dóireact mar níl don tsiopa ar an oileán. Ní healaóda 'dom gan tagairt 'do Tomás Ó Críomhain, "Pile" an oileán. Nuair a beannuigeamar isteach cuige bí sé 'na cóilg-seasam ar aigard a teimceáin amac. Sean-ouine aibíó é, píopa 'na beal aige, síile géara aige ag zabáil tríot isteach. O'páiltig sé rómáinn. Cuir sé túairisc an tsaozáil amuis agus ba 'dóic leat air go raib sé 'gár n-inniúcaó fead na haimsire. 'Do érom sé ar eactraí an Oileán, ar cúrsaí sean aimsire agus go 'deimh ba maite cuige é. Da breag lem corde a éuro ráirde gonta. Le n-a méireanna péim a scriobann sé gac n'ro dá b'peicimíto uair.

Ní radamar ac cúpla lá ar an mBlascaod nuair a bí an 'haedilg ag tosnú ar teact cúgam go pras agus as san amac ba mó an caiteam a baimeamar as an oileán. Bí gac n'ro ar féabas agam roir aer, doibneas agus biaó. Bí na 'daime ana 'deas linn, go mórmór na cailíní in ar 'dtig péim. Sí an aimsir is mó a foill orainn. Ac níor gearánta dúinn puinn mar bí roinnt des na laeteanta go sár-maite agus tógaimís móran pictiúirí nuair a bíod an éaoi agam cuige. Ac bí an 'deire ag 'druim linn. Bí 'doiceall orainn araon ag mteact. O'págamur an t-Oileán 'Domnac breag grianmar. Isteach linn go h-uaisneac arís sa naomóigim agus muinntir an Oileán go léir ar an inneoin i nár n'oiaró. Tánamar i 'dtír; bogamar cun bótar agus an Blascaod boct ag 'druim i gcéim uainn i gcóinnurde, an 'haolact dá brúgáó amac sa b'pairrge go dtí sa 'deire gur éasamar Ceann Sleibe agus gur iméig sí ó radarc uainn. Ac geallamar dúinn péim go b'peicimís sean-éire arís. Ní raib a éatú orainn gur tógamar an éuairó; dá fáro uainn péim i, dubramar linn péim gur b'fíú an tuais an tuad.

MÁIRE TREASA NÍ DÁLAIG,

Coláiste Ollscoile, Corcaig.

Is fuirist breag a cur ar na maib.

Plúr an práta a teas.

Níl laoc dá éreime ná paftar fear a élóro.

An taob sleamain amac agus an taob cam isteach.

Is fearr veit ac donar ná i n'rocc-cúroactam.

Is boct é an gráó, bíonn 'deire tim air: Níor ceanglaó riamh 'ois ná 'deigleann.

FIR VEIG-INS.

Ní raib doimne i n-Uib Rátae nár eualaid tráct ar fearaid Veig-Ins, ar a neart, ar a lúe, agus ar a dtréine, ar muir agus ar tír.

Bí seisear orioctár aca ann, agus is maic an aithe a bí aca ar an gcuan ó béal na Sionainne go hEócaill, agus is mó long a stiúruigeadar istead Fóilín Daibread agus fóilíní eile ó Tráig Lí go Port Láirge. De muintir Conaill ab ead iad agus bí a sinnsir i seilb Veig-Ins leis na céadta blian.

Lá dá rabadar as iascae leasmuig de Cuan Onna, do connacadar long 'na stad timcheall trí míle uata agus eualdar fé n-a dóm. Tógad ar bóro iad agus is mór an fáilte a bí rómpa; ní raib don ní 'sa luimh ró maic dóib, agus bí pion, beoir, agus uisce-beata dá taoscaó ortá. Bíodar as breic burócais do luic na luimge mar gheall ar a bfeile agus as páigaint slán aca nuair adubairt an ceannfeadhna go scoimeadpad sé ceátrar aca, agus go bfeadpad an veirt eile aca dul abailte leis an mbáó agus scéala do tabairt dá muintir ná raib an ceátrar stiúróirí cun fillte go ceann a dó no trí blian. Níor éitén an cámt sin le fir Veig-Ins, agus siúó láitreade as troio go dian ar son a saoirse iad, ac ba veas an maiteas dóib san, mar long cógaid ab ead an long, agus ba gearr go raib buidean cógaid mór-timcheall ortá, agus ar a son surb fir cáma iad na orioctáireada, do b'éigean dóib géillead do'n ceannfeadhna.

Nuair a táinig an veirt abailte san a gceátrar orioctár aca, ba mór an cóir a bí i mVeig-Ins, agus is gearr gur táinig na fir gorma ar a dchuirisc, agus taréis an scéil a cloisint, do leigeadar san ortá go raib amhras aca gur báid an veirt fear a gceátrar orioctár agus rugadar leo iad agus cuireadar i gearcair iad i gcaéair Corcaige. I gcionn bliana tugad os comair breicim iad, agus nuair ceistigead iad d'innseadar an scéal céadna a d'innseadar ó cúis, agus ní raib doimne ann a féadpad iad do sárú. Níor b'féoir iad a d'adrad, ac, mar sin féin, do cuiread ear n-ais 'sa gearcair iad, agus ní raib don dul aca cead a gcos pasáil go dtí go dtiocpad scéala nó tuairisc ó sna fearaid a bí ar pán.

Ba mór an buairt a bí ar muintir na bfeair i mVeig-Ins agus i n-Uib Rátae ar pad, mar ba ró baogal leo ná fillfead donne aca go deó, agus is mó lá agus oíche dúbac a bí aca, agus ní raib sulc ná caiteam aimsire feasta i mVeig-Ins.

Nuair a bí an ceátrar, a scuab an long cógaid úo léi, lá nó dó ar bóro agus nuair d'innis an ceannfeadhna dóib gur as troio i gcionn Sasana a bíodar, is gearr go rabadar lán-tsásta, agus i gcionn trí mí ní raib donne ar bóro doob' eolaisige ná iad.

Ar fead bliana bí an t-ártae as réabao bailte puirt Sasana agus as troio gac luimge a táisbeadpad brat dearg pola an trímáó Seoirse ó bárr a crann. D'fás an long cuanta Sasana annsan agus eus sí a haigaid ar na hInsiadaib tíar, agus is mó ártac a d'istig brat bradac na Breataine roimpe. I gcaé mór leasmuig de Florida b'é Taos Ó Conaill an laoc ba tréine sa gheó, agus nuair do eus an

ceannfeadhna a asaisce fé ndeara, cóim luic agus bí an cat buairte aca do puair Taos urraim oifigis.

Ar fead trí mblian do bí an long as faire cuanta America ó Calam an Éisc go Cuba, agus ba dian a bí longas cógaid Sasana 'na diaid. Ní bíod don eagla ar an gceannfeadhna roim don luimh donaradac, agus nuair do éioó sé cúig no sé longas le céile 'na aice, bíod sé i gcóimuidé ar a cumas teiteam cóim tapaid san ná bíod teact suas leis; ac nuair a éioó sé long nó dó deimead sé diéceall i gcóimuidé ar iad a éroio, agus a cur fé uisce go tóin puill nó a cóigaint mar d'uais cógaid.

Níor dearmáio luic Veig-Ins a muintir i n-Éirinn, agus is mó uair d'iarradar cead ar an gceannfeadhna leigint dóib scéala a cur abailte, ac ní tabarfaí an cead san dóib; deiread sé i gcóimuidé ná bead don aitreacas ortá go deó ar an aimsir a caiteadar le Pól Seóns—mar b'í sin a aimm—aimm a cuiread dócas ar na hAmeiriceánaig agus imníom buarta ar muintir Sasana.

Bí an veirt orioctár i gearcair Corcaige i gcóimuidé, agus ní raib feasta don dócas aca go bfeicfidis oileán doibinn Veig-Ins go brát arís. Taréis veit timcheall cúig blian i ngeibinn puaradar a saoirse, san don doimne aca léi. Siúó leo abailte díreac agus ó bí timcheall ceitre píeó míle le siubal aca, ní haon iongha iad do veit pán las traoceta taréis an aistir padá san, ní áirimigim an tréimse a bí caite aca i bpoll cúmanh d'orca mísláimtiúil 'sa gearcair i gcaéair Corcaige.

Ní raib don airgead aca agus caiteadar an tslige do siubal, agus ba gearr a eualdar nuair do bíodar go tuirseac agus go pán agus go hocrac. Bíodar ró mór-cúiseac cun ruo le n-ite d'iarraid i n-don tíg rómpa 'sa tslige. An dara lá dá dcuras, áh, do tárla fear maic ortá agus eus sé cum a éige iad agus eus sé biaó agus deoc agus leabaid dóib, agus, 'na diaid sin, cur sé a capall daeac míle den bótar leo, agus d'fás san i ngorraeac píeó míle do Veig-Ins iad.

Marom an ceátramad lae, sar ar éirig doimne, sroiceadar Veig-Ins, agus is mór an fáilte a bí rómpa, ní nac iongha, agus, is ar éigin a bíodar surdte cun búiro istig 'na dtíg féin, nuair seo an ceátrar orioctár istead an doras eúca. Bí an veirt a táinig ó Corcaig las, crion, luic; ac, an ceátrar a bí le Pól Seóns, fir breageta cáma ab ead iad, agus iad saróbir ear na beartaib mar ní pollam a scaoil Pól Seóns abailte uaid iad.

Ní gáó a ráó go raib sulc sólas agus ceól agus caiteam aimsire i mVeig-Ins, agus ní i gcaiteam don lae amám ac ar fead seacmame, agus tá ácas oraimn a ráó go bpuil slioeac na laoc gcalma san pós i seilb oileám a sinnsear, agus tá tráct pós i n-Uib Rátae ar an dtroio a d'aim fir Veig-Ins ar son saoirse America.

míceál ó Rašallaiš,
ins "An Saoóal" 1901.

"Yes" agus "No" an éuro is mó den Déarla.

An té go bpuil náire air, lasad sé.

Mo leanb mo leiscéal.

COLÁISTE OLLSCOILE, CORCAIG.

(Comcoláiste d'Ollscoil na hÉireann)

Cúrsaí iomlána i gcóir Céimeanna agus Darántas ins na brainnsí léigim seo:—

- Ealaóna, Innealtóiread,
- Sturdear Ceilteac, Tráctáil,
- Eóluioeac, Déirioeac,
- Leigias, Oligé.
- Fiaclóiread, Oideacas.

Romnt Scoláireadtaí luacmara as an gColáiste.

Faitce cúig n-acra déas i gcóir lúitceas ann.

Iostas compóradac ar cóstas oiriúnac in Osta hÓnám do macaib léigim, fir Caitlicíde.

Eolais air sin ón bFeicéir. A leicéir céadna d'iostas do mnáib Caitlicíde as La Re traite.

Eolais le pasáil ón mBan-uac tarán. Don tuairiscí eile le pasáil ón gCláradóir.

COLÁISTE NA HOLLSCOILE, GAILLIM.

Tá Cúrsaí iomlána i nGaéilte le pasáil sa gColáiste seo ar laidin, Fhéigis, Ríomáiread, Tíreoluioeac, Stair, Seandáluioeac, Tráctáil, Cuntasuioeac, Feilleasgar agus Oideacas.

Tá Cúrsaí iomlána i mDéarla le pasáil sa gColáiste seo ar adbair a báineas le iolscoil náisiúnta na hÉireann.

Tairgeann an Coláiste Sgoláireadta coitceannta ar piú £1,500 sa mbliadain agus len a cóis sin cuirtear £1,000 i n-aitirio gac bliadain le h-áigaid Sgoláireadta do Gaéilteoirí as an nGaédealtac.

Tá gac caoi agus veis ann le labairt na Gaéilte do éleacpad taob istig agus taob amuig den Coláiste.

Tosócar ar léigeadtaí an baó lá de Déinead foimair.

Tuitleam eoluis le pasáil ó mheabránaide an Coláiste.

K.A.A.

Is padá bíonn na fir veas 'na ngearsúim.

'San áit a leagtar an crann
Is ann a bíonn na slisneaca;
Is an uair a éráigim an leamam
Is sleamam a bíonn na leacraca.

An Lócrann.

Seoltar litreacha i dtuairiscí agus i dtuairiscí nó airtí nó díolácaim nó fógraíochta an páipéir seo go dtí—
 Bainisteoir "An Lócrann"—
 87 Sráto Uacht. na Orlaiseoige,
 Baile Átha Cliath.
 Seoltar litreacha i dtuairiscí agus i dtuairiscí agus i dtuairiscí nó airtí nó díolácaim nó fógraíochta an páipéir seo go dtí—
 Fear Easair "An Lócrann,"
 "Lícin," Bóthar an Ghlaisín,
 Corcaigh.

"An Lócrann" saor trí ar bpost ar feadh bliana—3/-, dá dóib, pé don éilúad, 5/-.
 Sraó iomlán nó sean-dóibeanna do réir 30. ar 5/- uimhir.

Oideachas tré Shaeoilis

Iongna saozail is ead an dul cun cinn i n-obair na Shaeoilis atá déanta le roinnt blian anuas as na meán-scoileannaib, ó tosnuigead ar adubairib léigim do múinead tré Shaeoilis. Tá molaó mór as dul d'uaétaránab na scol, go raib sé de misneac aca a leitéro de cúram do shabail orda féim, agus do sna múinteoirib díceallaaca a shab de duad agus d'ualac orda féim, le srad don Shaeoilis agus le dílsead dá nualgas, a leitéro de saotar a déanam. Agus, dar nod, ní fearr ná ní mó saotar ná dílsead doimne aca ná dútraad agus díograis na scoláirí scoile; mar, mara mbead a n'uaétarad san, ní éireodad go deo le n-a leitéro d'obair.

Do deimead a lán den obair i dtosac san leabair oiriúnaca. Do méaduis san ar duad agus ar deacraad na hoibre, ní nac iongha. Ac, burdeacas le Dia, níor stonaad ón ndeagobair; ac do tuad púití go misniúil meannnac, 'sead leis, agus go d'ána d'asacac. Ó tosnuigead ar na leabrain eolais d'foillsiú i nShaeoilis, tá as luigdiú ar deacraad na hoibre, agus i gcoinn tamail, le congham Dé, ní b'aspar don pioc dá duad le n-a mbeid de leabrain maite le pasail sa Shaeoilis.

Is maic an rud é go bfuiltear as aistriú leabar eolais ón mDearla cun tead suas leis an easba san sa Shaeoilis. Ac ní polair péacaint eise go ndéanpar cúram den aistriú i dtreo ná cuirfean scoláirí na scol amú le drocshaeoilis na leabar, ná ná déanpar iad failligead neamcúramac neamcruinn tré drocsompla na leabar teagaisc.

Siúd é "Ireland from the Earliest Times to A.D. 800," féac. Rev. John Ryan, S.J., M.A., do scriob é. Tá sé le pasail i nShaeoilis anois. Miceal Dreachnac, M.A., do cuir Shaeoilis air. Leabar staire atá ana oiriúnac do sna meán-scoileannaib is ead é. Ac is mór an truas nár deim Miceal Dreachnac cúram mar ba dóir den aistriú, mar tá rian an neamcruinnis agus an neamcúram, póiríor, ar fuad an leabair trí síos.

Tuacail ghráiméir mar seo, féac: dá cur i gceill sur "Suic na nShaeoil" a bí innte (66); i n-a cloacar féim ba éroide na féile i (115); seanaetar a acar doob ead Conall Sulban agus seanaetar a mácar doob ead feargus mac Earca (109); oideacas feileannac a solatar d'adubair sagairt (130); bí cúinne beas ar foscaó tall 's i b'fus a b'eadofí coirce agus eorna a cur ionnta (160): bí a lán ciméal amhíro ann (4).

Mearbail i dtuairiscí focail agus i dtuairiscí cor eainte, mar atá le feiscint ins na rárdtib seo; do réir na sgealta

b'amilaro a carla clampar (50); b'amilaro sur shab na habbaoda oligimne tuaithe orda féim (125); an cronictioe a bead i mbun stair a sgríob (1); seal dar tosnuigead ar stair na héireann a sgríobad ar pár (17); feardomnac a rinne an t-aitesgríobad (139); lean sé den obair a bí roir lámab aise .i. an tsaltair d'aitesgríob (166); ón lá ar éail dilill molt a coróimn (70); ón uair a bíod rí eise nó airtí 'na cionntsiocair leis an srad (102); ba mór a bí an iomardead sin cionntsiocair le brisead an dá rí-shioct (95); bíad ba cionntsiocair le manacas dian doct a tead i b'perom i néirinn (165); san am a dtáinig Colm Cille (160); san am doeirtear a tuic an rud amac (98); agus a lán eile ná fuil siige annso doib.

Maíoir le haroiacatí do séimíu nuair ba ceart taréis ammeaca, is ró beas é a deann ar a leitéro.

Conus is féroir do scoláirib óga scoile cúram ceart a déanam de scriobad ná de labairt na Shaeoilis go cruinn, má tuatar a leitéro sin de Shaeoilis doib le léigead ins na leabrain eolais?

Tá a lán tuacail eile ann ná fuil siige annso doib; cur aca, agus do b'féroir iad do seacaint leis an b'foclóir staire is tír-éolúiocta úo ón nShúm do léigead. Rud eile, ó's leabar é seo a ceapad d'éirinn go léir, do b'fearr go mór claoide le fuirmeacaib na mbriatar do réir an ghráiméir, i n-ionad fuirmeaca an don ceanntair amám d'úsáro.

Tá pictiúirí agus léarscala an leabair Déarla le pasail ins an leabar Shaeoilis seo leis; ac do b'féroir dul ar ionntaib an élo iodaicis ní ba mnicige. Doeirteann tuic an élo románais do molaó sur b'sim buad atá as an gcló san car an ngnatcló so. Má tá san píor ba dóir dul 'n-a múimigim.

Muinnear Úrún is Ó Nuallán, Teor., d'foillsis an leabar i gcomar le hoifis an tsolatar. Leacdoróimn atá air.
 C. Ó C.

ORDA I NAŠAID AN TSLUAŠ SÍDE.

Šabaimto le na gcomirce
 Is duiltamto dá n-imirte;
 A gcuil linn is a n-šaidó uainn
 As uet páiste is báis.
 ar Slánuitéora.

ORDA EILE A N-ŠAIDÓ NA SÍDE.

A Máic De, a gcluin tú ar gcló so eugaimn go mór san ngleann?
 Cluinn, a mácar, ná bíod eagla ort;
 Go sávbáile Dia an tdeair beannuite sinn;
 Go mba dún daingean an dún a b'fuilmto ann;
 Go mba sluaš dall an sluaš seo eugaimn.
 Ó a Iosa Críost agus a maigvean glóimmar a éios ar n'ocar agus ar n'oiobáil, go sgarra tu do cocail beannuite caraimn. Amén.

ORDA Ó OILEÁN MANAN I NAŠAID AN TSLUAŠ AERAIŠ.

Sit Dia agus sit daoime
 Sit Dia agus Colm Cille
 Ar srad uinneos, ar srad dorus,
 Ar srad uile poll góbaíl istead ré soluis.
 Ar ceitre coirnéil a tige,
 Ar a baile tá me mo luige,
 Agus sit Dia orm féim.

CROS-FOCAL.

Ní'l don duais le pasail feasta ar an gCros-focal so do reitcead.

- Litreoan na focail go léir do réir caigeam uí Duinnín; ac má bíonn réiltín (*) ar asaró na leire, cómarca is ead é ná fuil an litriuicán san le pasail i n-a áit féim 'sa b'foclóir.
- Seasócaró srad siigneo (páoa nó séimigete) don dá siige, síos is treasna.
- Dainfean úsáro go minic as na sean-aimmeaca atá ar litreacha na Shaeoilis (áim, beic, coll, 7c.); mar seo, féac: "Is fearr san a beic boct." "Oet" an freagra air sin.
- Is minic leis a cípean réitcead mar seo ann: "Páite = $\frac{l}{c}$ (pá l c)." Bíod a leitéro sin de éomias coitceannta go maic as sna sean-scriobnóirí.

1		2		3		4		5		6
				7						
8						9				
				10		11				
12	13		14		15		16		17	
			18		19		20			
21		22			23		24		25	26
				27		28				
29							30			
				31						
32							33			

Leideanna.

- TREASNA.**
- " — an bíod is íosair é."
 - " Is maic ná bíonn — le n-a cúro féim."
 - Déanparó cara sa cúirt tuic é.
 - Cuirtear an Lócrann ann srad mí.
 - " Im leabair — trém néall do dearcas-sa."
 - An droc-éroide atá i n-uimhir 4.
 - Teann.
 - Sead gcuraimí an tselibe ar.
 - Tá na haimhírode seo as imtead i noiaid a gcuil.
 - Blúire den arán.
 - " Éadac fuair mé ó mácar Dé."
 - Má bíonn tú p — le h —, ní b'aspar r — doo d'innéar muna t'eigir go dtí an tige —.
 - " — a déanta a cunneodad air."
 - Máirbeodad na gaece seo an tseaparó seo.
 - Teacaire aniar a eus scéala go dtí oileán Dairbre.
 - Bí gaoil sínte roir a maora so is maora áme.
 - " Déan dam arm na b'pó."
 - Tómas uí Dóimáil, é seo agus tuille.

- SÍOS.**
- Ding scoitce cloice.
 - Níl "leasó Dia" ná pasann an lom so.
 - Imeigean leis an b'pail, ac panann an breill ar an mnaoi.
 - Bí caeoir súsáim aise, a deim sé féim do féim.
 - Ába a déanparó é; nó tuime bealscaoilte.
 - Mar do bí Cnocáimín Cill Muire.
 - Tá an saige so taob tuacail anáiroe.
 - Seacaim é, is ná gaid i leacaoib. "14-16 'sus 16 'míle srad."
 - Olige.
 - Caetar amadanta an caetar ameirioacac so, do réir deallraim.
 - Deimeann na seoiníní i noiaid na huais-leacaca é.
 - Ón uile síorraddead.
 - Mol um tráctóna é.
 - Níor ceastuis sé seo, ná rásúr ó eoin baiste.
 - " Iad —," arsan leand maic.
 - Scaoil tré ériatar.

- RÉITCEAD CROSFOCAL A 17.**
- TREASNA.** 2. Cliaó. 7. noiu. 8. nígte. 9. Macal. 10. Sicín. 12. Clais. 15. Iarr. 16. Drisce. 17. Nu. 18. píobán. 21. Pluc. 23. Ansúo. 24. Cróda. 25. Céile. 26. Míola. 27. Oíoe. 28. Anóct.
- SÍOS.** 1. 1 n'Dia. 2. Cimír. 3. Luan. 4. Anacra. 5. Búll. 6. Stáic. 10. Siopa. 11. Críos. 13. As cló. 14. Seaca. 16. Dun. 17. ná déan. 19. Ínsín. 20. Dúcla. 21. Preit. 22. Uóac. 24. Cló.

AN UDACT.

Bí teas an lae ag dul i luigeadó nuair surdeas ar taob an bótair móir éun mo curo bíod do cáiteam. Bíos tar éis sléibte áta Cliaé do éur díom ar mo suaimneas ar fead na marone. Ní mó ná oscailte a bí an mála agam nuair a éannaic i leit éuagam an bean tuata, seál donn uiréi agus bearta éigin aici dá ioncár agus b'fuirist a aicint uiréi go raib fuadar éigin fúitei. Táinig sí éun scad os mo cómair féin amac.

"An fada as so go dtí an cátair, ro' tuairim?" ar sise.

"Timpal sead míle, déarfaim," adveirim. Annsan éuigeas uiréi go raib sí ag tuitim ar a cosa nac mór leis an tuirse.

Éuir sí osna gear aistei agus bí sí éun bailiú léi gan a tuille camnte a éur orm.

"An fada a tánaís inoiu?" arsa mise léi.

"Níl fíos agam, a laog," adubairt sí, "adé geallaim-se duit gur mó míle fada do síublaigeas ó gluaiseas éun bótair; adé b'fearra dom beic ag imteadé anois mar ní mór dom an cátair do baint amac roim tuitim na horóde."

Bíos ag feucaint uiréi le linn oi beic ag camnt. Bean méadon-dosta a b'ead i. Bean datamail deag-cúmta cé go raib sí dógite go maic ó'n ngréin an t-am san. Tugas cuireadé oi surde ar an zclairde liom, munar míste léi é, agus curo dem' lón a cáiteam im' éuibreann.

"Múise, go demim féin, níor míste," ar sise, "adé ar eagla ná bead do dótam duit féin ann;" adé bí agus dótam na beirte agam. "Anois nac maic an áit a rug mo cosa me." arsan bean.

"Cad 'dob' áil leat beic ag siubal romat," arsa mise, nuair a bí an crústa deireannaic ite agam.

"Inneósad san duit adé is duaire an sceal é" ar sise.

"Ní raib ag m'atair adé mise. D'éag mo mátair is mé im' leand, agus nuair a táinig Tomás dom' iarradé éun pósad ní raib don dul 'na éoinnib agam-sa. Bí feirm mór éalman ag m'atair agus bí sé lán tsásta i a éabairt dom adé go scabardad an éiamam istead éuig éadé púnt do féin.

Táinig Tomás agus a éuig éadé 'na glaic aige agus ba gearadé go raib an éeamnas déanta.

D'iméig m'atair leis nuair pósad mise agus geallaim-se duit gur b' é a éam smúsaé as an zcuig éadé san má baieadé a leitéro as airgead riam. Fuair sé bás a trí nó a ceatair de éiantaib 'na diair san, agus ní raib pmginn ruadé de'n éuig éadé le pasáil 'na diair.

Bí triúr élamne agam-sa: buacáil gurab' éim do Concubar agus beirte éalíní; adé d'éag na éalíní nuair ná rabadar adé 'na bpáistoi.

Bíod fuadar pé Tomás i zéomnuí ad' iarradé beic ins zác don ball i n-donféadé agus is mó beirdeadé breag riamar a éocúig sé agus a díol sé, leis, ar airgead maic le linn an éogadé. Bí ag éirige linn éuibéasac maic go dtí an lá i d'osadé an zémirré deic mbliana ó éoin do bí sé féin agus Concubar ag cur díog tré páire a bí tamall beag ó'n d'ig. N'feadar sa anois de an fáid a bíodar ann nuair táinig

Concubar éun an dorus agus saotar air. "M'atair" ar seisean, "adé 'na énap marb éall sa díg."

"Éist, a bligeairé" arsa mise, "Cad i an éamnt i sin agat?"

"Drostúig ort, adveirim," ar seisean, "éun go b'feicir féin an bligeardúioct é."

D'aitéigeas air láitreadé go raib sé dáiririb agus níor démeas adé an seál a bí ar crocadé den érucá do éarrac tímpal orm agus é leanúint soir.

Bí Tomás 'na luige sa páire róham agus scata beag fear tímpal air. D'aitéigeas láitreadé ná raib fiú na de ann agus, feuc, nár zreannmar é adé bí a véal agus a agard ar fáid éom zorm san gur ar éigin d'aitéigeas é. Tógas olagón annsan ós a éionn; mo léan is mo máirig is mo zreim ro-déacair! is mó olagón a tógas ó éoin na diair.

Trádnóna lae na sócraide, is cuimín liom go maic é. Bíos im' surde istig cois teme nuair cé buailfead éuagam istead adé Miceál, an t-don dritáir amám a bí ag Tomás, agus adurnae ó'n tsráit-baile 'na éeamnta. D'ait liom an beirte san do éadé an trádnóna san i d'eamnta a éeile adé ba gearadé gur éuir Miceál fíos fáta an zgeil i d'uiséint dom.

"A leitéro seo, a Cáit," ar seisean, "nuair a bí ceapaité ag Tomás, beannaic Dé le n'anam, éeamnas do déanam leat-sa d'iarr sé iasacé an éuig éadé úo orm-sa, ruo a éugas do is páilte, níor éeapas riam go mbeadé sé éom leatránaé a noiol ar ais is do bí sé. Níl adé a leat díolta go dtí so agus anois ó tá an saogal ag éadé cruairé mo dótam orm-sa is ar mo múirigim bead ag braé ort féin an díolpíac so a díol gan puinn moille."

"Agus ós ag zagaré do'n scéal atáimíto," arsan t-adurnae, "an uadé a éim Tomás bliam ó éoin istig insan oirig agam, éugas liom annso i agus ní fearr am éun é a léigeam duit ná anois."

Do léig sé an uadé annsan dom, d'pás Tomás an feirm is zác ar éain léi ag Concubar nuair a bead bliam is píce slán aige.

Sead! D'oirigeas ar mo díceall éun na lamcisi go léir a bí zreamuigite orrainn do scaoileadé, ruo a d'éirig liom tar éis tamall adé ní gan duadé is móran dem' allus a éur san iarradé.

Bí suaimneas aigne agam annsan go ceann tamall agus níor airigeas na blianta ag sleamnú go raib bliadain is píce slán ag Conn agus gur imis sé dom go raib sé ceapaité ar pósad.

"Cé aici arú?" arsa mise agus nuair a éuala gur ag stúmpa de púncán méadon-dosta go raib scórnac aici éom buide le leat-sobran, geallaim-se duit gur éuireas go dian i zéoinnib an éeamnaís.

Adé ba éuma éadé déarfaim leis. Bí a aigne sócruigite aige agus i zéionn coitcigse bí an bean eile so 'na máigistreadé ar iarta m'atar. Ba gearadé gur éirig éadé annsan pé uair a éagadé Conn istead ní bíod ar siubal aici adé gearán éigin orm-sa i d'reo ná raib saogal maora agam eadorta. D'éirig seisean go fraoémar ar fáid im' éoinnib-se agus lá áirite, tar éis d'úimn éioradé is slamadé do éabart dá éeile, táinig Conn istead agus, ruo ba znatéac léi, do dem sí a gearán orm-sa. Níor dem seisean adé breic orm-sa agus mé a cáiteam taob amúig den dorus agus pé balcaisi éadéig

a bí agam do cáiteam amac im' diair. Dailigeas liom soir go dtí tig an t-sagaré feucaint an b'eadoradé seisean don éeart do éaint amac dom; adé, cé gur dem sé a díceall, bail ó dia air ar a éon, an lá éadéna san dom, níor b'adon maic do é.

Is annsan do sócruigeas ar éadé go h-áé Cliaé. Do scriob an sagart páipéar dom agus d'pásas an áit.

Is mó míle a síublaigeas ó éoin. Is mó tig ar taob bótair gur iarras beic istig ann agus is mó áit a tugadé dom é agus páilte cé go rabadar ann leis nár luza ort maora allta ag an dorus aca ná "an bean déirce." Is mimic d'feucas istead tré dorus oscailte ag tuitim na h-oiréde ar líon tige a bíod go seascair laistig agus éagadé zreim ar mo érorde le neart uaignis."

"Agus cá n'geobair sa cátair?" adubairt-sa. "Nó an b'fuil don áit ceapaité agat ann."

"Níl maise," ar sise, "adé b'féir, de déim Dé, go b'zagam ruo éigin le déanam ann gan ró-moill. Nac b'fuil páipéar an tsagaré agam!"

Bíos ag cuimneam um an d'acá san ar an sean-lanamam a bí ar m'aitéantas agus a d'fíapruig díom tamall beag roimis sin an mbeadé aicne agam ar don mnaoi zrástamail macánta ná beadé fonn bóitredéireadé ná spaisdeóireadé oiréde uiréi a éiocfad ar aimsir éuá.

"Ó! Sead! páipéar an t-sagaré. An d'eambámpir dom é le' éoil?" arsa mise. Tug sí dom é. Is i m'éarla b'reag zalanca, pé mar is znaté le na leitéroí, a scriob an sagart agus munab é a éug éú agus cáil do Cáit, ní lá fós é.

"An b'fuil fonn sa bóitredéireadé ionnat an díg leat?" arsa mise léi "nó don cáiteam i ndiair spaisdeóireadé istoiréde?"

"Fonn bóitredéireadé!" ar sise "geallaim-se duit go b'fuil mo dótam mór de sin fáta agam an dá lá deag agus an fáid a máirfead."

Bí bus ag zabadé tar brágar le n-a linn sin agus éuamar beirte istead ann.

Nuair do sóriseamar an bótar 'na raib an tsean-lanamam úo 'na zéomnuiré d'ubras léi panúint tamall, ná beim i b'fad, mar cé nár imneas oi é éionn d'roc-ionntaóib ag munntir na catrac uaireanta as lué na seál, agus n'feadar-sa féin éadé éuige gur éugas litir an tsagaré istead liom.

D'oscail an sean-éuime an d'oras dom agus d'imnigéas an zgeal do'n beirte éom maic is bí im' éumas. B'íodar ag cur is ag éuicéam ar fáid tamall; annsan d'ubradé liom zlaodéac uiréi.

Timpal mí na diair sin, sílim, bíos ag zabadé an bótair i bpáire an fionnuisce nó cé éaspáí orm ann adé Cáit agus an tsean-lanamam. Bí an tsean-bean surde istig i zéatáoir go raib roca fúitei agus Cáit a sátao rompi. D'feuc Cáit éom zalanca péacacé san gur ar éigin d'aitéigeas i.

"Ní fada go mbeir ag solácar fir eile de réir deallram," arsa mise léi tar éis éoluis a slámte d'pasáil ó'n tsean mnaoi.

"Geallaim-se duit gur fáid" arsa Cáit "agus go b'fuil a málaire de éuram anois orm seadéac beic a d'iarradé lúbaire eile aca d'ionrabáil."

BRIGÍO NÍ LOINGSIÉ.

Ó MÚSCRAIGE.

CEARBALL Ó DÁLAIS.

Bí Cearbhall Ó Dálaig 'na doúaire bó. I dtosac bí sé gan féir na filrdeacta beir ann. Cuairt sé amac maidean agus conaic sé an bó riabac agus i as gabáil timceall ar tor luacra. Bí gal as eirige as an dtor luacra 'na sean-riasc éadrom. Bí an bó as iarrat an gal do líogad nó do slofad. Nuair do táinig eadarúit bó tiomáin Cearbhall na ba abairte agus o'innis o'á máigistir an ruo greannmar a conaic sé as an mboim 'á d'eanam.

"Tóg báisín leat," arsa'n máigistir, "agus tabair leat istead báisín de tosac bainne na bó san."

Deim Cearbhall mar a d'ubrad leis. Dubairt sé leis na mná a bí as crú na mbó go raib báisín de tosac na bó riabaiée ó an máigistir leasrig.

Tugadur do é agus, ar a dul tar n-ais do, cumnig sé air féin. Cas a deim sé aet an báisín bainne o'ól do féin. Láiread bonn boill táinig fios agus filrdeact cuige. Cas sé ar a sáil agus cuairt tar n-ais go dtí 's na mná aris agus dubairt gur doirt sé an báisín bainne agus an báisín do líonad aris do. Deimeadur amharó agus rug sé istead as triall ar an sean-buacail é. O'ól an sean-máigistir an báisín bainne agus bí fios aige gur deim Cearbhall diablúigeact éigin.

"Tá d'ublaíl éigin d'eanca asat aet má 'sead ní fearrde duit é" arsa'n máigistir go h-amrasac.

As san amac bí amm Cearbhall leacta i gcein is i gcomgar maoid le n-a fios is le n-a filrdeact.

Do bí sean-bean sa comarsanaet ná raib don tigh aici aet i as gabáil timceall ó doras go doras, as lorg d'eirce agus beir istig. O'airig sí tráct ar filrdeact Cearbhall agus ba mian léi triall do baint as. B'é an ainm a bí ar an sean-mhaoi ná Muraimn Ingean Eógain. Táinig sí go dtí an tigh 'n-a raib Cearbhall agus seo mar do labair sí :

Cá bfuil an file seo de cumann na mór laoiite ?

Sa baite seo cluim go bfuil surde agus comnuide air,

Gur aiteris dam duime cois teme agus mé im' deoraid aige

Gur bainne tug oideas do i bposact na mbó líogac.

As seo mar o'preasair Cearbhall i :-

Sa baite seo, a Muraimn, má casad ro d'eoraid eú,

Is gur casad ort duime leam liosta cun sgeól innsint ;

Nior masla liom m'feiscint as d'rudim na mbó ar mionla

Mar is bainne a cuireann na rigte seo as ol fiona.

SEÁN SEÁRTAN,

COLÁISTE OLLSCOILE,

CORCAIG

Tá innsint ar an scéal san, mar do fuair Séamus Ó Duilearga, M.A., ó Seán Ó Conaill i gCillrialaig é, i m'bealoideas, Meiteam, 1931.

f. e.

Ó UIB RÁTAÉ.

ORCAÍ.

ORCA NA BPIACAL.

"Orca cuir páorais do bpiacail im' linn, ar d'uis is ar diacláib is ar pianta bead tinn ;

A piast droma-cléasac, ruad-ériosac.

Gruad-leicmead mo éinn,

Marbuisim tu i n-ainm an d'ear, an m'ic agus an spiorato naoim."

("Ar n-d'ear" agus "Go mbean-nuigear duit, a Muire" a ráo trí huair no mar sin nuair a bead an Orca so 'á oibríú asat.)

ORCA NA N-AEÓ.

"Orca Muire, Orca Dé

Orca páorais cun na n-aeó

Orca úrigde faoi 'n-a brac

Do leigeas sac creac

Dá d'asad piana dian,

Orca cuir Muire do dá rí na cruinne

Do leigeas dá b'ruineall na broide."

TAÓG Ó MURCAÓD,

An Coirreán, i n-Uib Rátaé.

Fuairas na hOrcaí sin ó míceál Ó Donncaoda a comnuigean annso ar an gCoirreán, fear meadon-aosta, timceall do bliadna nó mar sin.

D'ois ar siúbal as seana bean aosta a bí amuic i gcúm a' t-Sleamácain, i gCatair Dóinnall fao nuair a bí sé féin 'n-a fear óg.

Bean mór luibeanna ab ead i, d'ubairt sé liom, agus bíod sí as gabáil timceall as leigeas daoime breoidte.

CÉAD MÍLE PÁILTE ROIME UAN DÍLIS DÉ.

Céad míle páilte roime uan dílis Dé ; 'Sé Áro-Rí na Rigte agus na b'priúnsaí go léir,

'Táinig dár n-ionnsuid le hoibríú ón Spiorato Naoim,

'S gurbe sído an Gúistis do tóg na peacáí do'n t-saogal.

Céad míle páilte roime Dánnriogán Flaitis Dé ;

'Sí an Máigdean geal b'raigdeac i is cuimne na naoim,

An t-é nár deim riám an peaca 'sus ná feadair fode.

Do túrlie 'n-a geal-broim. 'Sé Mac dílis Dé.

Céad míle páilte naoi n-uair agus fíce Roime Mac Rí na Glóire is na Máigde Muire,

Do túrlie 'n-a broim órda 'n-a 'Oia is 'n-a duime

'S gurad Orde Noctas mór do táinig uaisle ar na rigtib.

Oet lá 'n-a d'éró sin go ngladair sído Lá Coille air,

Dá gcuir i dtuiscint dúim féinig gurbe Sído Mac Muire,

as fulang na daor-páise agus as iomcar na Croise,

'S gur i dtampall na Tríonóide do doirtead air an fuil (ola ?) mílis.

Leanb Geal Íosa mo grád-sa gan d'abat, ar gcoróide agus ar gcoláim is ní h-aon iongna dúim ann,

Gur doirtead a curo pola dár nglana sa éann,

An t-sleag níme tre 'na taob mín agus an Coróim Spín ar a éann.

Leanb Geal Íosa mo grád-sa gan b'reas, do tug d'acádo lá sa b'pásac 's an éann smáil le 'na taob,

Gan stocáí, gan broga, gan póit air t'reis bío,

Aé lúdas gur póg é is Rí Glóimair gur díol.

Leanb Geal Íosa 'se'n d'eam ciar-óub so ar lámh

'S a curo pola 'n-a srucáib leis síos go dtí an bán,

Gurbé a molaó 'sus a n'ólige gan é scaoite cun páim

Aé é losca 'oir tinnceada is snaois a d'eanad 'á Cnám.

Screadain-se ar Íosa 's ar Rí Geal na Naoim

Gan sinn a leogaint le liútar ná le liosapar cláon,

Nuair a beam ar ár gcúl ms an úir a' tabairt an féir

Go ndeimir síge dúim gan cúncais i gcúirt i b'flaitis Dé.

TAÓG Ó MURCAÓD,

An Coirreán, i n-Uib Rátaé,

Do fuair an d'án diaoda so ó Taóg na mbó ("Taóg n") ar an Lótar i n-Uib Rátaé.

Tá Taóg 'n-a duime éríona anois ; 72 bliadna, d'oir sé liom. Bíod an d'án so ar siúbal aige 'n-a máctair is é 'n-a garsún óg agus do príuc sé suas buaité é. Bí cailín óg 'á pósa 'na tigh féin, cúrsa, agus d'ubairt sí do'n t-saogart é. Táitn sé com mór san leis gur comairlig sé oí é ráo i gcomnuide nuair a bead sí as crú na mbó nó 'á gcasad nó don éuram i n-aon éor a bead ar siúbal aici agus nár gáó oí don páidre eile a ráo ac é.

Deir Taóg féin liom go mbíonn sé siorruide ar siúbal aige féin.

Duairt sé an céad uais leis as feis fionám naoiméa i m'bliaona i gcomórtas aiteriseoireacta.

T. Ó M.

Fear ar lorg an épail agus an capall fé n-a tóim.

Dá fáro é an lá 'sé d'án na hoirdce teact.

Aitnigear duime ar a d'oirce.

Ní raib mór riám ná bead beag.

I n'oiaró na comaoime bíonn an grád.

Ón mBlascaod.

AN T-ÉAD DEARZ

IS GALAN NÁC FÓGANTA É.

Ins an tsean-aimsir do lonnuig dá tíg i gceann do sna blascaoid Deaza, ins an ceann is fearr agus is mó aca, ins Míe faoláin; agus, mar ba mó cor do cuireadh na daoime dóib an uair úd do iarraró teite ón nGácar, do glac an beirt seo an éloc dóib féin, a leat ag an nDuime aca. Annsan do bí dá tíg innte, agus dá mhírean. A curo féin caorac aze zac nDuime aca agus aithe a éoda féin do zac sórt aze zac tíg aca.

Do bí an beirt pósta. Bí fear aca duallac, dub, agus a bean ar na mnáib ba breašta do bí i gCorca Dúibneac le n-a linn féin. Do bí an fear eile ar na fearaib ba breašta do bí ag dul ar marzaó Daingin Uí Cúise; ac ní raib a bean mar sin. Do bíod daoime fá ráo gur leis an muir do gluais sí ó tír éigin eile go héirinn, do bí an oiread san uatanna le feiscint 'na cúntanós.

'Sead! Do tugadar tamall ag cur dóib ann ag baint an lae do; ac ní raib an tréimse ró fáda ins an am gur príoc an beac iad agus an toirmeasc. Le linn na gcaorac a beit ag breit, do bíodis ag dul ar úraipeanna, agus do cuiridís na huain le faille agus curo do sna caoire críonna leis; agus, dá deascuib sin, do bíod ar na fearaib beit amuig roim lá, mar, taréis na horóce, ba gnát leo tabairt péin bpaill, agus ní raib an saogal ag teact ar na fearaib cóim bog is ceapadar.

I seo go raib an fear breaš aici, do buailead na haighe ná bead sé buan aici, go gcuirfead ruo éigin uaiti é, agus mar "is mairg fear fíor-boct go mbíonn bean ró breaš aize," sin mar a bíonn ag an mnaoi leis go mbíonn an fear breaš aici agus gan don críoc uiréi féin.

Mardean aca so dár mūscail an bean gan scéim seo, do bí a fear mór breaš ar iarraró uaiti. Ní raib solas an lae tacaité (tagá) pós. Do preab sí amac as a leabaró, agus do cuarduig amuig is istig do; ac ní raib seisean le fašáil aici. Níor b'i seo an céad mardean ag an bfeair iméighe roim lá; ac do ceap síse gur b' i, agus do beartuig sí láitread ar seipt ná raib ar pógnam agus do b'i seipt i ná gur b'amlaio do bí sé deanta suas aize féin agus ag an mnaoi breaš, do bí ag an bfeair eile, le n-a céile agus i féin séanta aize.

O'fás sí amac a tíg féin gan ró-moill agus do cuairó sí go tíg na mná breašta cum breit ar éluais air agus é tarrac 'na diaio, dar léi féin; ac ní raib sé ann rompe. Do cuir sí ceist ar an mnaoi eile 'na éaob: ar fáib sé istead ó marom cúca?

"Óia! Gan é leigint dúinn agat! Ní fágan an fear san amac an tíg seo. Níl sé ac iméighe amac romat anois leis," arsa bean na leabéan.

Do spur an camnt seo an truašnairt mná duibe, para mar a bí sí, agus do buail amac as an dtíg gan a tuille camnte do cur ar bean na leabéan.

Ar éasad do sna fearaib abaille, taréis ruail do tabairt mór-otiméall na cloice, agus a gcuio stúic curca ó baogal aca, bí an bean breaš ar fašáil; ac ní raib an bean dub ag an dtíg ná timéall an tige.

Do cuairó Séamus, an fear uatamail, go dtí an dtíg eile ag cur a cunntais; ac dubairt síse leis go raib sí istig aca ar marom, nár fan sí ró fáda, agus gur ceap sí féin gur abaille do cuairó sí; ac bí dearmhao uiréi.

B'seo ins an lorg zac nDuime mór-otiméall na cloice; ac ní raib a tasc ná a tuairisc aca taréis teact dóib, marb ná beo. Tamall gearr 'na diaio sin, do cuairó fear ar Énocán-na-Teime, áit go raib raóarc na fearrge pé n-a bun síos aize, agus cao do éipead sé pé n-a bun amuig ar an linn ar snám ná i cóim beo agus do bí sí riam, a scol amráin an áirde aici go fáda bog binn.

Do b'é seo an t-amrán do bí dá ráo aici:

"Tá síoc agus sneacá ar na craobaca agus mise liom féin dá siubal."

Do b'seo leis an bfeair abaille agus o'innis a scéal. Do fuaradar doruša agus téad agus neite den tsórt san, agus níor stadadar gur bameadar amac an fearrge. Do cuireadar an doruša táirsi go minic agus do b'amlaio do bíod sí fá réithead táirsi, gan don máctam aici ar teact cum tíre.

Seo mar dubairt sí:
"Téirig-se abaille agus abair ná rašam-se leat."

Ar dul ar barra dóib, do bí sí ag sleamnú léi ón uatam, i suirde ar barra an uisce ins an mteact go mbead sí ar an uatam.

TOMÁS Ó CRÍOMHTAÍN.

Ó Cairbre.

Bí Doncáó Ó Súileabáin ón leatanaect, an filé do cüm "An Móta Glas," bí sé lá ag tarac zamme ó Cé na Léime, agus nuair a bí sé ag teact aníos an cnoc le hais na ceárcan do b'ris tarac na trucaileac le méro an ualaig a bí 'san trucail.

Uain sé an tarac den trucail ar fáo agus istead leis san ceárcam agus curo den tarac i nGac lámh leis.

Párcólán gaba a bí ann an uair sin—sin-sean-áair an párcóláin atá anois ann.

Crúca i bfuirm S do teastuig uairó cum an dá curo den tsabra do ceangal le céile.

Do scread sé amac:

"ABCDEFGHIJKLMN O P Q R.
Iad so go léir ag gaothac ar S;
Mo tarac do pléasc le méro mo streis,
A faraire séim, réig mo ceist
Agus go dtugaró Mac Dé tu saor ón mbreit."

Do tuis an gaba cao do bí uairó agus do dem sé an crúca do. Do sócrúig Doncáó an crúca san tarac briste agus do cómáin leis abaille.

(Seán Ó Lomsgis ó Léim Uí Donobáin o'aitris.)

Nuair a bíos ag fogluim an Teagaise Críostarde cum dul pé lámh easpoig, doob é Diarmuid Mór Ó Cataláin ón gCeatramáin nGairb do bíod ag múme na bpaireac i séipéal na Léime. Figeadóir doob ead Diarmuid.

Bí toša an béil aize. Ba deacair buactaint air i gcúrsaí deisbéalaize. Bí fear ar an mbaile seo an uair sin agus bí sé ear bárr cum lín do bualaó; agus an Doimnac so o'airite táinig triúr nó ceárcar ag triall air cum dul cúca ar tseactmáin do bí cúca cum an lín do bualaó. O'eitig sé iad go léir. Táinig Diarmuid Mór, agus do hinnsead do nár b'áon maie do beit ag súil le cabair ón bfeair san, go raib an t-eiteacas facta ag an méro sin daoime ceana.

"Bíod geall ná heiteópar mise," arsa Diarmuid.

Cuairó sé ag triall ar an bfeair agus rann ceapuite aize do. Labair sé mar seo:

"A Cárcraig g'roide 'sus a brácair gaoil,
An dtiocpa linn amáireac
Ag bualaó an lín atá 'na snaróm,
Agus go bfašair do díol gan cáirde,
An bretoin o'fige nó an anaircín mín
Nó geac ní atá ar mo lámh-se
A's gur Dé luain airis do g'eadaró tú
an ril,
Nuair a beit cailíní ag scrioba an táta."
Cuairó an fear in éimfeact leis. Fear de Cláinn Cárcraig doob ead é.

Bíod bacac nó fear déirce ó Cúntae an Cláir tímpal na mball so an uair úd. Bacac ó Sráda do tugá air.

Cas sé istead i dtíg Diarmuid Mór lá agus cuireadar camnt ar a céile:

Diarmuid: A Bacraig Uí Sráda,
Is fáda bog fásaís.

An Bacac: Má sead. Is i gan fíos doob élar é.

Diarmuid: Ní beid san le ráo agat;
Ac tair éušam amáireac
Agus geo' tú lán mála
De prácaí breaš' áille.

An Bacac: Ní hé sin doob fearr liom
Ac dem airgead bán de,
Go dtéigead doon tíg tabairne
Agus go n-ólad do slámte.

Diarmuid: Éir' ic suirde, a Máire,
Agus tabair leactóroinn bán do.

Fuair sé an leactóroinn agus o'iméig sé. Is amlaio a bí eagla acu araon romhe n-a céile.

(Seán Deas Mac Cárcá ó Baile na Cloice lámh le Cuan Dor o'aitris.)
míceál ó cuileanám,
do cuir éušam.

béaloidéas.

"Ní sárócaó an saogal an seanfocal" doeirtear. Tá an seanfocal úd "ag dul i n-aois ag dul i n-olcas" sárúighe go maie ag "béaloidéas," am, mar tá zac umhir de níos fearr ná a céile. Ba maie a fíú do zac uactarán scoile é o'fašáil an dá uair sa bliam a tagann sé amac agus é cur sa leabar lamm do sna scoláirib. Ní féiror dóib go léir seancurde a beit aca cum seanscéalta o'innis; ac atá i mbéaloidéas i gcomruide toša na seanscéalta ó zac don cúige i n-Éirinn, agus zac scéal aca curca síos o'ireac mar o'innis an seancurde ins an gaebealtact é, i dtreo nac baogal doon aos óš gan cairbe a baint as é léigead. Agus gan le díol as ac seact is raol sa bliam! Tá sé le fašáil ón gCumann le béaloidéas Éireann, 33, Sraró Muirbean, Uact., Baile Áta Cliaé.
C. Ó C.

Áiteanna ins an Déisib.

1. Dún Sárbán na seanbád seolta agus Dún na Mamistread na spailpíní dóighe.
2. "Simé an pointt" arsaí muintir na Sráige, nuair do connacadar árd baile an puill.
3. An Cnocán Ruad (i bparróiste an tSeanpobail) mar a mbíonn triúr ar as crúd na cróime is go ndéanfaid doimne amáin na gnóta.
4. Cnoc na gCapall comh colgac le mála beada. (Seanpobal.)
5. Las na gCáisi, mar a n-imtígeann an focal le gaoit ac téigeann an buille go croíde. (Seanpobal.)
6. Cúl na nSábar a bíonn i gcoimhíde taob thiar de sna h-ádaire. (Dún Sárbán)
7. Tócar—grád an éitig (Seanpobal.)
 Mar is amháid a cuireadh triúr ar ón Tócar síos i ngleann agus cuireadh geall eatorra féadaint ciaca aca is mó a déanfaid éitead. Bíodar síos sa ngleann agus n'feicidís daoda ac cnoc a bí timpal míle slíge uata. I gcionn tamaill tóg fear aca a ceann anáirde agus d'féad sé suas ar bárr an énuic. "Cim siongán ar mull an énuic sin tuas," arsa sé. I gcionn tamaill d'féad an tarna fear ar an gcnoc agus dubairt: "Ó! tá sé ann mar cim-se ag siubal ann é. "I gcionn i bpaon anonn d'féad an trímáid fear ar an gcnoc agus dubairt: "Ó'se! dar fiaid tá an ceart agaid, mar ariugim-se ag sodar é."
 Fuair sé sin an geall mar dubairt sé go raib an ceart ag an mbeirt eile.
8. Móm Finn an aicinn agus na gCapall. "Láirín Móm Finn" .i. capall triopalad láirde.
 Lá dá radas ag dul go Móm Finn, Connac mé an láir ba breagha radarc; bí a carra lán nár náiread oi 'Sí ag tarraint go breag toir árd is cnoc.
 Agus 'sé Taog a éradad an lá san Ó 'iarrad i coimead gan rioct.
 Freastra an fír ar leis an láir: Ní buideacas ar mo láir-se beid láirde luad
 Mar tá aici stábla neamspleadac do fuadct,
 Coirce spárrta le pagáit gac uair, fear go básta gan tráct ar éruad.
9. Lóiscreán na pairsinge. (Seanpobal.)
 Mar a dubairt an Ciarruigeac: "Bí prátaí beirbte i bpoll (i gcorcán) ann agus bainne a fuair scannrad le bata (blátac)."
10. Baile Uí Chiaróg baile na péiste duibhe gan eiciolla.
11. Orócánais na gReallaiige agus Anna-gánaig Cnocán na gCeann. Da iad san an dá muintir ba laighe do bí ar an otaob so dútaig.
12. Barra na Stuaice is a buaic anáirde; An Lóiscreán 'gen a sála; Cnocán fréimí baile an robálaíde; Las na gCáisi gan puinn náire; Is Móm Breac is i go báirde. (Seanpobal.)
13. Dítúnaig Lios Srífin agus bacais Cnoc na gCloct.
 Saouite a bí as meadon cum a gceirde a cleadad. Le linn na gCarabatai agus na Seanbeisteanna 'sead do bíodar san tuas ann. Do goirdeis caoirig agus láireaca agus

don rud eile ab fiú leota a d'áradac nó a d'fuadac. Marbuisidís na caoirig agus do caiteí na putóga síos i bpoll na pagrac. "Poll na bpiotóg" a ghlacotar air ó som i leit. Le deireannaige 'sead pionnad an poll san. Bíod árd-cur-abaitle agus ragairne aca amac sa sliab ag Cnoc na gCloct. Seo giotai as sean-amrán atá ag tagairt dóib:

"An bpeaca tusa an poiglaer buide annso?" ar an tsean-bean boct.
 "Connac-sa an poiglaer buide annso agus ní ag slingsiú ar cearca praoid ac ag slingsiú ar an gcaora ab fearr a bí sa floc."
 "An bpeaca tusa fear na farópe annso?" ar an tsean-bean boct.
 "Connac-sa fear na farópe annso agus é ag sinniúint air go meirdeac agus Seán buide 'a rinnce do ar mullaiigib Cnoc na gCloct."

"Suridí le Compainn," ar an tsean-bean boct.
 "Ó'se a déanfad poll sa bpaigir oib, ná raib riam cum radairce," ar an tsean-bean boct.
 Do deirdeis mná óga a d'fuadac leo leis. Is do san tá an t-amrán "Seamus na Staille" ag tagairt. Is minic a cuadad ar a otdír; ac do teip ar na daoine iad do cur cum siubail toise a n-iomadulact.

14. Poll an Mianais atá gairde do Reilg an tSléibe.
 Féad leat an t-amrán "Na Prataí Duba:
 "Seán is Seamus i bPoll an Mianais."

Deirt orioctar a bí ann agus bíodar ag teadct aniar an calad ó Eocail oróce i bpoctair a n-atar. Bí an t-atair aosta las agus féasóg fada cocallac ar silead leis. Seanbeist ab ead a n-atair agus Carabatai iad san. D'eirigeadar cum a céile agus do stracadar an féasóg dá n-atair agus do teiceadar. Cuair na Seanbeisteanna ar a otdír annsan agus táimigead ortá i nghan fíos agus do caitead síos i bpoll an Mianais iad. Is de sin tá an rád ann: "Seán is Seamus i bPoll an Mianais."

15. "Barra na Stuaice na gannéúise" a ndubairt fear na Rinne lá a táimig sé anios le crám go otdí collac do bí ag Nioclás Cúnún i mBarra na Stuaice. Seo rabán a deim sé pér pás sé cig Niocláis:
 "Bí mé lá ar an mbaile seo agus seolad istead cig) Niocláis me. Bí asal bacac ceangailte ann agus bí asair (ál) 'gen crám ann; Bí corcán piacán capail ann a déanfad an Rinn do sásam; ac ní hé sin féin a máirb me ac anairte na mbáirneac."

16. Baile Uí Curraoin gan greann
 Ná teighe gan do dinnéar ann; Tá cig) mór sinne ar beagán teme agus bean gan tuiscint ann. (Seanpobal.)

17. Baile Uí Curraoin an aicinn
 agus Baile Uí Curraoin na gCloca breaca

18. Dual aicinn—garsún cruaid a Dual aicinn mar a mbíonn an laog ag seeam-gail ar an maora.

19. Screatam—Screatam aerac mar a mbíod Cróimín 's a mála ag soláctar na mbóitread. (Seanpobal.)
 Fíle ba ead Uil Cróimín agus bí sé ag bailiú bóitread agus táimig comursa

cuige agus cuir camnt ar Uil:
 "Cróimín 's a mála ag soláctar na mbóitread."
 "'Sead," arsaig Uil, "agus inígean ní fáilbe ag thúctán sa mbaile.
 Teme bóitread is breag mar a lasann sí; Níl áit 'na mbíonn sí ná doigann sí is greadann sí,
 Is tá mná na háite seo go otdí an bpráma go greadta,
 agus is otdí liom-sa ná cearrde sib tráct ar bóitread
 Mar má éionn Peao Orócán sib 'Sé áirde mór a staofad é."
 nioclás breacnac,
 Lios na Piongaite.

Dinnseanús.

Caetair na Cáta.

Timceall míle ó sráidbaitle Béal Áta'n gSaorctar, ar an otaob tuairde de, tá rád ar a otagtar Caetair na Cáta. Tá falla cloct timceall air; ac tá mórán de sna cloctab lagta. Tá sé a sé nó a seadct de troigtib ar doirde i n-áiteannaib; ac níl sé ac cúpla troig i n-áiteannaib eile. Timceall a hoct nó a naoi de troigtib ar leitead atá sa bfalla. Tá cráim iubair ag pás istig sa rád; ac is gearr ó cuiread ann iad.

Níl don poll talman le feiscint istig sa rád fé mar atá i Rád an gSaicidís ar an otaob toir de. Timceall céad slac ó Caetair na Cáta, ámtac, tá poll fé bráigat earráige. Deirtear go bfuil pasáiste ón bpoll san go otdí lár an ráta, agus go bfuil seomraí annso is annsó fan an pasáiste seo. Com fada agus is pétoir feiscint ó béal an puill, tá falla cloct ar gac taob de. Deirtear gur cuair cuir de sna gaebealaib i bpolac sa poll so taréis cáta Céim an fíar.

DIARMUID Ó LOINGSI.

ORTA SEIRCE Ó CONAMARA.

ORTA a cuir Muire in im,
 ORTA seirce is síor-grád,
 Nár staofad do colann ac t'aire beid orm,
 go leanad do grád mo gnaoi,
 Mar leanas an bó an laois,
 ón lá so amac go huair mo báis.

ó pádraig ó patarta,
 IAR CONNACT.

Táilliúireadct fear agus ban.
 DRÓGA IL-ÉIMEALAI.

ADBAR CULAIT AR AN LUAC A GEIBTEAR Ó'N MUILEANN.

ÉADAIGE OINA.	SÚSAI BÉAL EASA.
DAIRRLINI.	PLAMCÉROI.
SÍODÁ LÁIME.	GAÉ CINEÁL LINÉADAI.
PÁSGÁM OIREAIMNÁCÁ.	RIE.

Ó GLASÁIN IS A CUIO,
 OIOLTOIRI ÉADAC,
 mion 7 mór,

II, SRÁID UACCT. UÍ CONAILL,
 ÁCT CLIACT.

EARRAI GAEBEALACA AMÁIN.